

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 09/8275	
	Arkiv sakID.: 09/2209	Saksansvarlig: Berit Vestvann Johnsen
Sluttbehandlede vedtaksinstans:		
Sak nr.: 073/09	KOMMUNESTYRE	Dato: 24.09.2009

REFERATSAKER I PERIODEN

Sammendrag:

Dok.ID		Arkivsak ID	Brevdato	Avsender/Mottaker	Tittel
09/5404	I	09/1505	09.06.2009	Salten kontrollutvalgsservice	SAKSPROTOKOLL KONTROLLUTVALGET I FAUSKE - VURDERING AV KONTROLLUTVALGETS UTTALELSE TIL KOMMUNENS ÅRSREGNSKAP 2008
09/6419	I	05/3879	02.07.2009	Salten kontrollutvalgsservice	PROTOKOLL FRA MØTE 05.06.2009 - FAUSKE KONTROLLUTVALGSSERVICE
09/6250	I	03/4946	29.06.2009	Kommunal- og regionaldepartementet	RUNDSKRIV NR H-08/09 OM IKRAFTSETTING AV ENDRINGER I KOMMUNELOVEN OG SVALBARDLOVEN

INNSTILLING :

Refererte dokumenter tas til orientering.

SAKSPROTOKOLL – KONTROLLUTVALGET I FAUSKE

Saksbehandler: Lars Hansen

Saksgang

Kontrollutvalget i Fauske 05.06.2009 18/09

Fauske kommune	
ORD	Saksbeh.
10/6-09	
Klassering	
J. ID	S. ID
09/5404	09/1505

18/09 Vurdering av kontrollutvalgets uttalelse 11. mai 2009 til kommunens årsregnskap 2008

Innstilling til vedtak:

1. Kontrollutvalgets uttalelse til kommunens regnskap for 2008, ble vedtatt i sak 11/09 11. mai 2009. Grunnlaget for behandlingen var det avlagte årsregnskapet, revisjonsberetningen for 2008, og rådmannens årsberetning med kommentarer til regnskapet. Etter kontrollutvalgets behandling og uttalelse er grunnlaget endret på følgende punkter:
 - Det er gjort endringer i årsregnskapet gjennom formannskapets behandling og vedtak i sak 32/09,
 - Salten kommunerevisjon IKS har i brev datert 25. mai 2009 trukket sin revisjonsberetning for 2008
 - Etter de endringer som er gjort i kommunens regnskap er ikke lenger årsberetningen konsistent med kommunens regnskap.

Fordi grunnlaget for kontrollutvalgets uttalelse i det alt vesentlige er endret, trekkes utvalgets uttalelse.

2. Ved formannskapets vedtak i sak 32/09 er det gjennomført en vesentlig endring av regnskapet, ved at posten for renteutgifter, utbytte og andre finansutgifter er redusert med kr 16,6 mill. Kontrollutvalget skal jfr. forskrift om kontrollutvalg § 7 avgi uttalelse til kommunestyret om årsregnskapet før det vedtas av kommunestyret. Årsregnskapet slik det fremstår etter formannskapets behandling har kontrollutvalget ikke fått anledning til å uttale seg om slik det er forutsatt i forskriften.

Forslag fra Kenneth Svendsen:

Saken utsettes i påvente av fylkesmannens behandling av lovlighetskontroll med behandling av kommunens regnskap 2008.

Forslag fra Finn Laksosnes:

Fordi grunnlaget for kontrollutvalgets uttalelse i det alt vesentlige er endret, trekkes utvalgets uttalelse. Kontrollutvalget kommer tilbake til saken etter fylkesmannens behandling av lovlighetskontroll regnskap 2008.

Votering:

Forslag fra Kenneth Svendsen fikk to stemmer og falt dermed (leders dobbeltstemme imot)

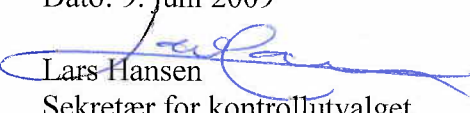
Forslag fra Finn Laksosnes fikk to stemmer og ble dermed vedtatt (med leders dobbeltstemme)

Vedtak:

Fordi grunnlaget for kontrollutvalgets uttalelse i det alt vesentlige er endret, trekkes utvalgets uttalelse. Kontrollutvalget kommer tilbake til saken etter fylkesmannens behandling av lovlighetskontroll regnskap 2008.

Rett utskrift:

Dato: 9. juni 2009

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Saksprotokoll sendt: Fauske kommune v/ kommunestyret,

Ord

PROTOKOLL – FAUSKE KONTROLLUTVALG

Møtedato: Fredag 5. juni kl. 09.00 – 09.45

Møtested: Møterom 1, administrasjonsbygget, Fauske

Saknr.: 16/09 – 20/09

Fauske kommune	
Ord	Saksbeh.
3/7-09	
Klassering 026	
J. ID	S. ID
09/6419	05/3879

Til stede:

Finn Laksosnes, leder
Kenneth Svendsen, nestleder
Gerd Laila Nordhaug

Forfall:

Trine Andal
Kirsti Ellingsen

Varamedlemmer:

Karin Rugås, innkalt for Trine Andal
Ingen for Kirsti Ellingsen (forfall forsøkt meldt på telefon under møtet)

Øvrige:

Assisterende revisjonssjef Jan Sture Olsen, Salten kommunerevisjon IKS
Sekretær for kontrollutvalget Lars Hansen

Godkjenning av innkalling sakliste

Innkalling og sakliste til møtet ble godkjent.

Merknader:

Det fremkom ikke merknader.

SAKSLISTE

Saksnummer	Sakstittel
16/09	Godkjenning av protokoll fra møte 11. mai 2009
17/09	Årsregnskap 2008 Fauna KF – uttalelse fra kontrollutvalget
18/09	Vurdering av kontrollutvalgets uttalelse 11. mai 2009 til kommunens årsregnskap 2008
19/09	Orienteringer fra revisjon og sekretariat
20/09	Eventuelt

16/09 Godkjenning av protokoll fra møte 11. mai 2009

Innstilling til vedtak:

Protokoll fra kontrollutvalgets møte 11. mai 2009 godkjennes.

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Protokoll fra kontrollutvalgets møte 11. mai 2009 godkjennes.

17/09 Årsregnskap 2008 Fauna KF– uttalelse fra kontrollutvalget

Innstilling til vedtak:

Kontrollutvalget har i møte 5. juni 2009 behandlet Fauna KF sitt årsregnskap for 2008. Sammen med årsregnskapet forelå foretakets årsberetning og revisjonsberetning for 2008.

Kontrollutvalget mener at presentasjon av årsregnskapet med tilhørende spesifikasjoner og noter samt foretakets årsberetning tilfredsstiller brukernes informasjonsbehov og gir et riktig inntrykk av Fauna KF sin aktivitet i 2008.

Utover dette og det som fremgår av revisjonsberetningen til årsregnskapet datert 25. mai 2009, har kontrollutvalget ingen merknader til Fauna KF sitt årsregnskap for 2008.

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Kontrollutvalget har i møte 5. juni 2009 behandlet Fauna KF sitt årsregnskap for 2008. Sammen med årsregnskapet forelå foretakets årsberetning og revisjonsberetning for 2008.

Kontrollutvalget mener at presentasjon av årsregnskapet med tilhørende spesifikasjoner og noter samt foretakets årsberetning tilfredsstiller brukernes informasjonsbehov og gir et riktig inntrykk av Fauna KF sin aktivitet i 2008.

Utover dette og det som fremgår av revisjonsberetningen til årsregnskapet datert 25. mai 2009, har kontrollutvalget ingen merknader til Fauna KF sitt årsregnskap for 2008.

18/09 Vurdering av kontrollutvalgets uttalelse 11. mai 2009 til kommunens årsregnskap 2008

Innstilling til vedtak:

1. Kontrollutvalgets uttalelse til kommunens regnskap for 2008, ble vedtatt i sak 11/09 11. mai 2009. Grunnlaget for behandlingen var det avlagte årsregnskapet, revisjonsberetningen for 2008, og rådmannens årsberetning med kommentarer til regnskapet.

Etter kontrollutvalgets behandling og uttalelse er grunnlaget endret på følgende punkter:

- Det er gjort endringer i årsregnskapet gjennom formannskapets behandling og vedtak i sak 32/09,
- Salten kommunerevisjon IKS har i brev datert 25. mai 2009 trukket sin revisjonsberetning for 2008
- Etter de endringer som er gjort i kommunens regnskap er ikke lenger årsberetningen konsistent med kommunens regnskap.

Fordi grunnlaget for kontrollutvalgets uttalelse i det alt vesentlige er endret, trekkes utvalgets uttalelse.

2. Ved formannskapets vedtak i sak 32/09 er det gjennomført en vesentlig endring av regnskapet, ved at posten for renteutgifter, utbytte og andre finansutgifter er redusert med kr 16,6 mill. Kontrollutvalget skal jfr. forskrift om kontrollutvalg § 7 avgi uttalelse til kommunestyret om årsregnskapet før det vedtas av kommunestyret. Årsregnskapet slik det fremstår etter formannskapets behandling har kontrollutvalget ikke fått anledning til å uttale seg om slik det er forutsatt i forskriften.

Forslag fra Kenneth Svendsen:

Saken utsettes i påvente av fylkesmannens behandling av lovlighetskontroll med behandling av kommunens regnskap 2008.

Forslag fra Finn Laksosnes:

Fordi grunnlaget for kontrollutvalgets uttalelse i det alt vesentlige er endret, trekkes utvalgets uttalelse. Kontrollutvalget kommer tilbake til saken etter fylkesmannens behandling av lovlighetskontroll regnskap 2008.

Votering:

Forslag fra Kenneth Svendsen fikk to stemmer og falt dermed (leders dobbeltstemme imot)

Forslag fra Finn Laksosnes fikk to stemmer og ble dermed vedtatt (med leders dobbeltstemme)

Vedtak:

Fordi grunnlaget for kontrollutvalgets uttalelse i det alt vesentlige er endret, trekkes utvalgets uttalelse. Kontrollutvalget kommer tilbake til saken etter fylkesmannens behandling av lovlighetskontroll regnskap 2008.

19/09 Orienteringer fra revisjon og sekretariat

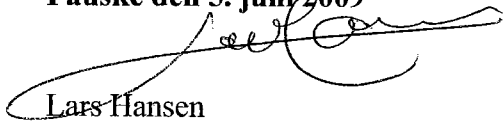
Sekretariatet orienterte kort om 2 dokumenter delt ut i møtet: 1) Innkalling til generalforsamling i Eiaveien 7B AS 9. juni 2009, og 2) Innkalling til generalforsamling i Fauske Parkering AS 10. juni 2009.

For øvrig intet nytt å orientere om.

20/09 Eventuelt

Det fremkom ikke ytterligere saker til behandling.

Fauske den 5. juni 2009

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Lars Hansen', written over a horizontal line.

Lars Hansen

Sekretær for kontrollutvalget

Utskrift sendes: Kontrollutvalgets medlemmer, varamedlemmer, Fauske kommune v/ ordfører og rådmann, Salten kommunerevisjon IKS

KOMMUNAL- OG
REGIONALDEPARTEMENTETDu er her: regjeringen.no / [Kommunal- og regionaldepart...](#) / [Dokumenter](#) / [Rundskriv](#) / [Ikraftsetting av endringer i kommuneloven og Svalbardloven](#)Rundskriv, 29.06.2009
Nr.: H-08/09

Fylkeskommune	
Ord	Saksbeh.
1/7-09	
Klassering	
A. ID	S. ID
09/6250	03/4946

Rundskriv om ikraftsetting av endringer i kommuneloven og svalbardloven (om tillitskapende forvaltning mv. i kommuner og fylkeskommuner)
H-08/09Kommuner
Fylkeskommuner
Fylkesmenn
Longyearbyen lokalstyre
Sysselemanden på Svalbard

Nr.H-08/09

Vår ref
09/109Dato
29.06.2009**Rundskriv om ikraftsetting av endringer i kommuneloven og svalbardloven (om tillitskapende forvaltning mv. i kommuner og fylkeskommuner)****Innhold**

1. Innledning
2. Bakgrunnen for lovendringene
3. Endringer i formålsbestemmelsen - kommuneloven § 1
4. Redegjørelseskrav i årsberetningen - kommuneloven § 48 nr. 5
5. Avgjørelser om møteoffentlighet og habilitet - kommuneloven § 30 nr. 4 og § 59 nr. 1 og nr. 3
 - 5.1 Protokollering av hjemmelsgrunnlag for avgjørelser om at møter skal holdes for lukkede dører og om inhabilitet - kommuneloven § 30 nr. 4
 - 5.2 Lovlighetskontroll av avgjørelser om at møter skal holdes for åpne eller lukkede dører og om habilitet - kommuneloven § 59 nr. 1
6. Valgbarhet til styret i kommunale foretak - kommuneloven § 65 nr. 2
7. Suspensjon av folkevalgte - kommuneloven § 15 nr. 3
8. Endring i svalbardloven
 - 8.1 Endringer i forskrifter vedrørende godtgjøring til medlemmer i styret i kommunale foretak og i interkommunale selskaper
 - 8.2 Andre endringer - mindre endringer i kommuneloven og oppretting av enkelte feil
9. Generelt om møteoffentlighet

1. Innledning

Formålet med dette rundskrevet er å orientere om ikraftsettingen av de vedtatte endringene i kommuneloven og svalbardloven. Lovendringene bygger på Ot.prp. nr. 17 (2008-2009) Om lov om endringer i kommuneloven og svalbardloven (Om tillitskapende forvaltning mv. i kommuner og fylkeskommuner). Kommunal- og regionaldepartementet fremmet proposisjonen for Stortinget 12. desember 2008. Lovendringene ble vedtatt av Stortinget 19. mai 2009, på bakgrunn av innstillingen fra Kommunal- og forvaltningskomiteen jf. [Innst. O. nr. 62 \(2008-2009\)](#). Vedtaket til lov ble sanksjonert av Kongen i statsråd 19. juni 2009.

Kongen i statsråd besluttet 19. juni 2009 at lovendringene trer i kraft fra **1. juli 2009**.

Det er imidlertid gjort ett unntak fra dette ikraftsettingstidspunktet: De nye valgbarhetsreglene til styret i kommunale og fylkeskommunale foretak, jf. omtale nedenfor i pkt. 6, trer først i kraft **1. januar 2010**. At ikraftsettingen for denne endringen er skjøvet lenger fram i tid, henger sammen med at enkelte kommuner og fylkeskommuner har behov for å gjøre endringer i sine styrer i kommunale og fylkeskommunale foretak i lys av de nye valgbarhetsreglene i kommuneloven § 65 nr. 2.

Nedenfor gis en kortfattet omtale av de lovendringene som er vedtatt. Vi viser til Ot.prp. nr. 17 (2008-09) for ytterligere omtale og utredning av lovendringene.

Lovendringene gjelder for både kommuner og fylkeskommuner. I enkelte sammenhenger benyttes kun betegnelsen kommune, men da som en fellesbetegnelse for både kommuner og fylkeskommuner hvis ikke noe annet framkommer av sammenhengen.

Departementet har også fastsatt endringer i forskrifter vedrørende godtgjøring til medlemmer i styret i kommunale foretak og i interkommunale selskaper. Også disse forskriftsendringene vil tre i kraft fra 1. juli. Nedenfor i punkt 9 vil vi kort omtale forskriftsendringene.

Endringene i lov- og forskriftsendringene er tatt inn som vedlegg til dette rundskrevet.

Reglene om møteoffentlighet i kommuneloven er helt sentrale for gjennomføringen av en god og transparent saksbehandling i kommuner og fylkeskommuner. For å bidra til å sikre en korrekt etterlevelse av møteoffentlighetsreglene, blir det nå innført plikt til å protokollere hjemmelsgrunnlaget for avgjørelser om at møter skal holdes for lukkede dører. Det gis også adgang til å krevne lovlighetskontroll av avgjørelser om at møter skal holdes for åpne eller lukkede dører. I tillegg jobber departementet med en revisjon av kommuneloven § 31. I påvente av denne revisjonen, har departementet tatt inn en omtale av gjeldende rett bakerst i dette rundskrevet.

Dette rundskrevet kan lastes ned fra KRDs hjemmesider www.regjeringen.no/krd. På disse sidene kan man også finne annen relevant informasjon om departementets ettkarbid og lovarbeid generelt.

2. Bakgrunnen for lovendringene

Det er et hovedformål med lovendringene at de skal bidra til å legge til rette for en fortsatt tillitskapende forvaltning i kommuner og fylkeskommuner.

Departementet beskrev bakgrunnen for regelendringene på følgende måte i innledningen til Ot.prp. nr. 17 (2008-09):

"Kommunene er berørt av de allmenne, samfunnsmessige utfordringene knyttet til etikk og samfunnsansvar. Departementets arbeid med etikk i kommunesektoren har også sin bakgrunn i uheldige enkelthendelser i kommuner de siste årene. Departementet erkjenner at lovendringer alene ikke kan hindre uheldige hendelser i framtiden, men gjennom et hensiktsmessig regelverk kan staten legge til rette for etisk forsvarlig praksis i kommunal virksomhet. Det er et ansvar for regjering og Storting å påse at regelverket inneholder nødvendige og hensiktsmessige reguleringer i forhold til den forvaltningsetiske dimensjonen. Et hensiktsmessig regelverk kan bidra til at enkeltpersoner og organisasjoner lettere finner fram til hvor de etiske grensene går i visse situasjoner. Regler som sikrer kontroll, revisjon, åpenhet og rolleklarhet kan bidra til å øke oppdagelsesrisikoen ved misligheter. Staten har et generelt ansvar for å påse at de rammene som kommunene skal operere innenfor er hensiktsmessige, og at de fremmer både brukerroetting, rettssikkerhet, effektivitet, kvalitet og etisk atferd.

Samtidig som en bør kunne ha forventninger til virkningene av eventuelle nye regler, er det grunn til å understreke at det viktigste arbeidet for å sikre høy etisk standard i kommunesektoren skjer i den enkelte kommune. Det er videre grunn til å understreke at holdningsskapende arbeid er viktig og at det krever langsiktighet, slik det blant annet ble understreket i NOU 1993:15 Forvaltningsetikk. Nasjonale rettsregler utgjør rammeverket rundt kommunal virksomhet, men kan aldri i seg selv bli et tilstrekkelig virkemiddel i forhold til etisk atferd. God etisk praksis i kommunal virksomhet er kommunenes eget ansvar."

I det følgende omtales de konkrete lovendringene.

3. Endringer i formålsbestemmelsen - kommuneloven § 1

Det er vedtatt at hensynet til en tillitskapende forvaltning skal tas inn i formålsparagrafen i kommuneloven § 1.

Formålsparagrafen har til nå framhevet de sentrale prinsippene som det lokale folkestyret bygger på: hensynet til lokaldemokrati og til en rasjonell og effektiv drift innenfor rammen av det nasjonale fellesskap. Bestemmelsen har imidlertid ikke gjenspeilet den selvsagte forutsetningen at kommuneloven skal legge til rette for at den kommunale forvaltningen av fellesinteressene skal være tillitskapende og ha en høy etisk standard.

Ordlyden i § 1 slår nå fast at kommuneloven skal legge til rette for en tillitskapende forvaltning og at kommunal virksomhet skal bygge på en høy etisk standard. Disse hensynene vil dermed være relevante ved tolkingen av lovens øvrige bestemmelser. Hva som nærmere bestemt ligger i normene tillitskapende forvaltning og høy etisk standard, kan vanskelig besvares generelt. Departementet legger likevel til grunn at utvidelsen av bestemmelsen synliggjør at folkevalgte og tjenestemenn, i sine avgjørelser og handlinger, skal ta hensyn til et sett normer, formål og verdier som bidrar til virksomhetens objektivitet og uavhengighet.

4. Redegjørelseskrav i årsberetningen – kommuneloven § 48 nr. 5

Det er vedtatt at kommuner og fylkeskommuner skal rapportere i årsberetningen for planlagte og gjennomførte tiltak for å sikre høy etisk standard i virksomheten, jf. endringen i kommuneloven § 48 nr. 5.

Formålet med redegjørelsesplikten i årsberetningen er å bidra til en skjerpet og mer systematisk oppmerksomhet rundt de etiske forholdene i kommuner og fylkeskommuner. Det er et mål at redegjørelsen for tiltak som er iverksatt for å sikre en høy etisk standard, skal bidra til at kommunene og fylkeskommunene jevnlig vier oppmerksomhet til og reflekterer rundt etiske problemstillinger. Det er videre et mål at rapporteringsplikten skal bidra til at kommunene og fylkeskommunene initierer konkrete tiltak for å heve den etiske standarden.

Rapporteringskravet gir kommuner og fylkeskommuner mulighet til å synliggjøre arbeidet og tiltakene som er gjort i forhold til etikk. Redegjørelsen vil dermed legge til rette for at blant andre folkevalgte, kontrollutvalg, revisjon, innbyggere, presse og frivillige organisasjoner lett kan få informasjon om hva kommunen har gjort på dette området. Slik kan lovendringen legge til rette for kontroll av kommunens innsats for å styrke den etiske standarden i virksomheten. Departementet oppfordrer særlig kontrollutvalgene til å følge opp og kontrollere kommunens arbeid for å sikre en høy etisk standard, både når det gjelder den helhetlige tilnærmingen og i enkeltspørsmål.

Departementet vil opplyse om at eksempler på ulike typer tiltak som kan bidra til å sikre en høy etisk standard kan være at kommunen utarbeider eller oppdaterer etiske retningslinjer, på ulike måter søker å skape oppmerksomhet og kunnskaper om de etiske retningslinjene, gjennomfører dilemmatrening og andre tiltak for å bevisstgjøre ansatte og folkevalgte om mulige etiske utfordringer, holder kurs og seminarer om aktuelle problemstillinger, fokuserer på etikk i folkevalgtoppfølgingen og gjør etiske utfordringer til et fast punkt i samtaler mellom ledere og ansatte. Der hvor administrasjonssjefen for eksempel har arbeidet med å forbedre sin internkontroll eller hvor kontrollutvalget har fått gjennomført forvaltningsrevisjoner på områder av betydning for kommunens tillit og omdømme, kan dette være relevant å nevne i årsberetningen.

Fornøyings- og administrasjonsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet vil understreke at det også kan være relevant å innta omtale av aktiviteter knyttet til kommunens anskaffelser i årsberetningen. I St.meld. nr. 36 (2008-09) Det gode innkjøp pkt. 5.4 skriver FAD følgende om en slik rapportering:

“Det er grunn til å understreke at det dog kan være relevant å ta inn omtale av aktiviteter knyttet til kommunen sine innkjøp i årsmeldinga. Regelverket om offentlige innkjøp er eit viktig verktøy for å sikre innbyggjarane sin tillit til kommunale innkjøpsprosessar. Viss kommunen for eksempel har gjennomført eller planlegg tiltak for å sikre betre gjennomføring, kontroll og oppfølging av innkjøpa eller tiltak på spesielle område som regelverkskompetanse, vil det vere naturleg å omtale dette i årsmeldinga som eit tiltak for å sikre høg etisk standard i verksemda.”

5. Avgjørelser om møteoffentlighet og habilitet – kommuneloven § 30 nr. 4 og § 59 nr. 1 og nr. 3

For å bidra til høy grad av etterlevelse av reglene om møteoffentlighet og habilitet er det vedtatt at avgjørelser om møter skal holdes for åpne eller lukkede dører og avgjørelser om habilitet, skal kunne være gjenstand for selvstendig lovlighetskontroll, jf. kommuneloven § 59. Det er videre vedtatt at hjemmelsgrunnlaget for avgjørelser om å lukke møter og om inhabilitet skal protokolleres. Det er også vedtatt en presisering av regelen om når lovlighetsklager har oppsettende virkning.

Se for øvrig nærmere under rundskrivets punkt 10 for en generell omtale av møteoffentlighetsreglene i § 31.

5.1 Protokollering av hjemmelsgrunnlag for avgjørelser om at møter skal holdes for lukkede dører og om inhabilitet – kommuneloven § 30 nr. 4

Det følger av kommuneloven § 30 nr. 3 at det skal føres møtebok over forhandlingene i alle folkevalgte organer. Når et organ har truffet en avgjørelse om at et møte skal holdes for lukkede dører eller om inhabilitet, er dette en avgjørelse som framtrer som selvstendig og derfor bør skrives inn i møteboken. Bestemmelsen er nå utvidet med et nytt nr. 4 som fastsetter uttrykkelig at dersom det treffes avgjørelse om at et møte skal holdes for lukkede dører, skal avgjørelsen føres i møteboken og hjemmelen for avgjørelsen skal framgå. Det samme gjelder for avgjørelsen av om et medlem av organet er inhabil. Departementet legger til grunn at det i tilfeller der det har vært foretatt en vurdering av habilitetsspørsmålet, og vurderingen ender med at vedkommende er habil, kan være hensiktsmessig at også hjemmelsgrunnlaget for dette samt hovedpunktene i begrunnelsen framgår av møteboken.

5.2 Lovlighetskontroll av avgjørelser om at møter skal holdes for åpne eller lukkede dører og om habilitet – kommuneloven § 59 nr. 1

Departementet bemerker at lovlighetskontroll er et sterkt statlig styringsvirkemiddel overfor kommunene og fylkeskommunene. Kommuneloven § 59 gir mulighet for Fylkesmannen eller departementet å kontrollere lovligheten av avgjørelser i konkrete saker. Lovlighetskontroll er begrunnet ut fra hensynet til å ivareta rettssikkerhet, faglig kvalitet på forvaltningens avgjørelser og forvaltningens omdømme samt behovet for å ivareta grunnleggende nasjonale mål. Lovlighetskontroll representerer imidlertid ikke mer enn en sikkerhetsventil. Reglene om kontrollutvalg, revisjon og internkontroll i kommunene (egenkontrollen) samt klageadgangen etter forvaltningsloven, skal bidra til å redusere behovet for statlig tilsyn og kontroll, herunder lovlighetskontroll.

Det er vedtatt å ta inn et nytt annet punktum i bestemmelsen om lovlighetskontroll i kommuneloven § 59 nr. 1. Lovendringen innebærer at det kan kreves lovlighetskontroll av avgjørelser om at møter skal holdes for åpne eller lukkede dører og avgjørelser om habilitet truffet av et folkevalgt organ eller av administrasjonen i en kommune eller en fylkeskommune. De forannevnte avgjørelsene er såkalte prejudisielle avgjørelser, som ikke leder fram til en endelig realitetsavgjørelse i en sak. Departementet har fram til nå lagt til grunn at det ikke har vært anledning til å kreve særskilt lovlighetskontroll av de nevnte avgjørelsene før det er fattet endelig realitetsavgjørelse i en sak.

Det er fortsatt et vilkår at tre eller flere medlemmer av kommunestyret eller fylkestinget sammen bringer avgjørelsen inn for fylkesmannen eller departementet. Fylkesmannen eller departementet kan også ta slike avgjørelser opp til lovlighetskontroll på eget initiativ, jf. § 59 nr. 5.

Departementet presiserer at lovendringen ikke bare omfatter lovlighetskontroll av avgjørelser som går ut på at møter skal holdes for lukkede dører. Det er også åpnet for at det kan kreves lovlighetskontroll av avgjørelser om at møter skal holdes for åpne dører. Dette er begrunnet i at adgangen til å lukke dørene til møter i folkevalgte organer skal ivareta tungtveiende hensyn som løbestemt taushetsplikt. Når slike hensyn gjør seg gjeldende kan det være vel så viktig å få kontrollert lovligheten av møtet holdes for åpne dører, som det ellers er viktig å ha adgang til å kontrollere lovligheten av lukningsvedtak.

I noen tilfeller vil det ikke være tatt noen eksplisitt avgjørelse, for eksempel hvis et møte uten videre holdes for åpne dører, eller hvis alle medlemmer uten videre regnes som habile. Adgangen til å kreve lovlighetskontroll der en kommune eller fylkeskommune har unnlatt å treffe avgjørelse, er drøftet i departementets veileder H-2123 Lovlighetskontroll etter kommuneloven § 59 fra juni 2001, se særlig punkt 4.1.4.4.

Oppsettende virkning – kommuneloven § 59 nr. 3

Det er videre foretatt en presisering i § 59 nr. 3. Denne har til mål å tydeliggjøre at hovedregelen er at lovlighetskontroll ikke medfører at avgjørelsen utsettes til lovlighetskontrollen er avgjort. Dersom en lovlighetskontroll av en avgjørelse om at et møte skal holdes for lukkede dører og om habilitet uten videre skal gis oppsettende virkning, vil dette kunne være uheldig for kontinuiteten i saksbehandlingen. Det er derfor av stor betydning at det ikke knytter seg tvil til forståelsen av kommuneloven § 59 nr. 3. Lovendringen innebærer altså ikke noen realitetsendring, men den nye formuleringen får klarere fram at et krav om lovlighetskontroll som ikke medfører at iverksettelsen av den påklagede avgjørelsen utsettes, med mindre departementet eller Fylkesmannen skulle treffe særskilt vedtak om det.

Om behandlingsmåten av begjæringer om lovlighetskontroll

Departementets myndighet etter § 59 nr. 1 7 er lagt til det departementet som forvalter den aktuelle loven, på grunnlag av den til enhver tid gjeldende arbeidsdeling. Kommunal- og regionaldepartementet er gitt myndighet til å overføre denne myndigheten videre. I rundskriv H-25/92 jf. H-6/95, har det daværende Kommunal- og arbeidsdepartementet overført myndigheten til å foreta lovlighetskontroll til Fylkesmannen, slik at Fylkesmannen utfører lovlighetskontroll over (fløsteparten av) kommunale avgjørelser. Videre har det enkelte fagdepartement fullmakt til å føre lovlighetskontroll av fylkeskommunale avgjørelser etter de lover som forvaltes av det enkelte departement.

I praksis betyr denne arbeidsdelingen at Fylkesmannen tar endelig stilling til begjæringer om lovlighetskontroll av kommunenes avgjørelser. Departementet bemerker at det etter bestemmelsene om lovlighetskontroll i kommuneloven § 59, ikke er gitt adgang til å påklage vedtak i lovlighetskontroll til overordnet organ. Slik klageadgang følger heller ikke av forvaltningsloven, jf. Ot.prp. nr. 42 (1991-92) side 300. Som overordnet organ for Fylkesmannen har departementet, etter alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper og forvaltningsloven § 35, fullmakt til å benytte sin instruksjons- og omgjøringsadgang overfor Fylkesmannen, dersom departementet finner grunn til det. I praksis ligger listen for departementets inngripen i denne type avgjørelser svært høyt.

Behandlingen av begjæringer om lovlighetskontroll av avgjørelser om åpne eller lukkede møter og habilitet vil følge samme mønster for behandlingsmåten som begjæringer om lovlighetskontroll av realitetsavgjørelser etter det nåværende systemet. Dette innebærer at Fylkesmannen tar stilling til lovligheten av kommunenes avgjørelser om åpne eller lukkede møter eller habilitet. Når det gjelder tilsvarende avgjørelser fattet i fylkeskommunen, vil det fagdepartementet som forvalter den aktuelle loven som realitetsavgjørelsen knytter seg til også behandle begjæring av lovlighetskontroll av spørsmålet om åpne eller lukkede møter eller habilitet. Eventuelle spørsmål knyttet til Fylkesmannens vedtak i saker om lovlighetskontroll vil også behandles av vedkommende fagdepartement.

Departementet bemerker generelt at hovedformål med lovlighetskontrollinstituttet er å avklare rettslig tvil, og derigjennom legge til rette for læring i kommuner og fylkeskommuner ut fra konkrete saker. For å oppnå at lovlighetskontrollen virker etter sin hensikt er det viktig at fylkesmennene og departementene formulerer sine vedtak slik at de kan leses og forstås av personer som ikke nødvendigvis har inngående lovkunnskap eller tilgang til oppslagsverk.

6. Valgbarhet til styret i kommunale foretak – kommuneloven § 65 nr. 2

Det er vedtatt å innføre valgbarhetsbegrensninger slik at administrasjonssjefen, administrasjonssjefens stedfortreder og medlem av kommuneråd og fylkesråd utelukkes fra valg til styret i kommunalt foretak. Bakgrunnen for lovendringen er å styrke administrasjonssjefens kontroll med kommunale foretak, det vil si enheter som er en del av kommunen og er organisert etter reglene i kommuneloven kapittel 11.

Tilføvelsen innebærer at administrasjonssjefen ikke lenger vil være valgbar til styret i kommunale foretak. Det samme gjelder administrasjonssjefens stedfortreder og medlem av kommuneråd og fylkesråd. Med «dennes stedfortreder» siktes det til de personene som, i tillegg til administrasjonssjefen, har fullmakt til å beslutte utsatt iverksettelse etter § 72 nr. 1 annet punktum. Det vil si personer som har det som en del av sine oppgaver å tre inn i administrasjonssjefens fullmakter, for eksempel i administrasjonssjefens fravær, og personer som har disse fullmaktene i forhold til bestemte kommunale foretak som faller innenfor hennes eller hans ansvarsområde. Det vil måtte foretas en konkret vurdering i forhold til de aktuelle personene i kommunen.

Valgbarhetsbegrensningen gjelder bare kommunale foretak i den kommunen eller fylkeskommunen hvor vedkommende har rollen som administrasjonssjef, dennes stedfortreder, kommuneråd eller fylkesråd. Det er med andre ord anledning til å ha styremedlemmer i kommunale foretak som har slike roller i andre kommuner eller fylkeskommuner.

I de tilfellene hvor lovendringen medfører at et styremedlem ikke lenger kan sitte i styret for et kommunalt foretak, foretas nyvalg av styret, jf. § 66 nr. 3.

Det er besluttet at denne lovendringen skal tre i kraft fra 1. januar 2010. Tiden fram til ikraftsettingen gir kommuner og fylkeskommuner anledning til å velge nytt styre i kommunale og fylkeskommunale foretak dersom sammensetningen er i strid med begrensningene som er vedtatt gjennom endringen av kommuneloven § 65 nr. 2.

7. Suspensjon av folkevalgte – kommuneloven § 15 nr. 3

Bestemmelsene i kommuneloven om suspensjon er gitt fordi det vil kunne virke støtende at en person som er under etterforskning for visse typer forhold knyttet til utøvelsen av verv, samtidig kan utøve vervet som folkevalgt. Det samme hensynet gjør seg gjeldende ved handlinger som er staffbare etter straffeloven kapittel 10. Staffebestemmelsene i kapittel 10 rammer forhold som kjøp og salg av stemmer, uberettiget valgdeltakelse og etterfølgende påvirkning av valgresultatet. Slik kommuneloven har vært fram til nå, kunne en risikere at personer som er tiltalt eller siktet for valgfusk kan utøve verv som folkevalgt, selv om valgfusk kan være den mulige årsaken til at vedkommende er valgt. Dette vil kunne bidra til å svekke tilliten til valgordningen og demokratiet.

Kommuneloven § 15 nr. 3 har derfor fått et tillegg slik at siktelse eller tiltale etter straffeloven kapittel 10 kan danne grunnlag for suspensjon av folkevalgte. Det generelle vilkåret for suspensjon fra et verv i § 15 nr. 3, om at vedkommende person faktisk innehar vervet, skal ikke gjelde i forhold til siktelse eller tiltale etter straffeloven kapittel 10. Dette henger sammen med at straffbare handlinger etter straffeloven kapittel 10 kan være utøvet av personer som på det tidspunkt handlingen skjer ikke er folkevalgt, men står på liste for valg til folkevalgt organ. Valgfusker er uforenlig med verv som folkevalgt uansett når og i hvilken sammenheng forholdet er begått.

8. Endring i Svalbardloven

Det vises til omtalen over i pkt. 3.1 om at den etiske dimensjonen skal gjenspeiles i kommunelovens formålsbestemmelse. Det bør i utgangspunktet gjelde de samme prinsippene for Longyearbyen lokalstyre som for kommunene, med mindre det er spesielle grunner som tilsier noe annet. Kommuneloven § 1 har sin parallell i svalbardloven § 29. Det er derfor vedtatt en tilsvarende tilføyelse i svalbardloven § 29 som i kommuneloven § 1.

9. Endringer i forskrifter vedrørende godtgjøring til medlemmer i styret i kommunale foretak og i interkommunale selskaper

Kommunal- og regionaldepartementet fastsatte 9. juni 2009 forskrift om endringer i forskrifter vedrørende godtgjøring til medlemmer i styret i kommunale foretak og i interkommunale selskaper. Endringene er gjort på bakgrunn av omtalen i Ot.prp. nr. 17 (2008-09). Målet med forskriftsendringene er å øke gjennomsiktigheten når det gjelder godtgjøring til styremedlemmer i kommunale foretak og interkommunale selskaper.

Kort om de konkrete endringene

Forskriftsendringene klargjør for det første at styret i kommunale foretak og i interkommunale selskaper ikke kan være med å fastsette sin egen godtgjøring, jf. endringer i forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper 17. desember 1999 nr. 1568 § 2 første ledd og i forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak 24. august 2006 nr. 1033 § 2 første ledd. I henhold til forskriftsendringene vil det nå komme tydelig fram at det er representantskapet selv som fastsetter godtgjøringen til styremedlemmene i et IKS og at det er kommunestyret eller fylkestinget selv som fastsetter godtgjøringen til styret i kommunalt eller fylkeskommunalt foretak. Formålet med de ovennevnte forskriftsendringene er å unngå mistanker om at styrene påvirker sin egen godtgjøring.

For det andre innføres det krav om noter til regnskapet for kommunale foretak i forskrift 24. august 2006 nr. 1033 om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak § 10. Et nytt femte (siste) ledd lyder: Det skal gis opplysninger om ytelser til ledende personer i samsvar med regnskapsloven §§ 7-31, 7-31b og 7-32. Poenget med forskriftsendringen er at regnskapet for kommunale foretak skal redegjøre for de samlede ytelsene fra foretaket til ledere og styremedlemmer mv.

Når det gjelder departementets forslag om å innføre et tilsvarende krav i regnskapet til IKS som gir opplysninger om ytelser fra foretaket/selskapet til ledere og styremedlemmer, arbeider departementet for tiden med hjemmelsspørsmålet knyttet til en slik forskriftsendring. Intill en forskriftsendring om krav til noteopplysninger i regnskapet til IKS er på plass, oppfordres alle interkommunale selskaper til å gi noteopplysninger i regnskapet allerede nå.

10. Andre endringer - mindre endringer i kommuneloven og oppretting av enkelte feil

I Ot.prp. nr. 17 (2008-09) kapittel 9 ble det foreslått en rekke mindre endringer i kommuneloven og oppretting av enkelte feil. Disse lovendringene ble i proposisjonen begrunnet på følgende måte: "I forbindelse med konstitueringen av formannskap m.m. etter valget i 2007 har departementet blitt oppmerksom på noen feil som oppstod ved gjennomføringen av endringer i kommuneloven, jf. Ot.prp. nr. 96 (2005-2006) Om lov om endringer i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner m.m. (komitémodell, avtalevalg m.m.). Departementet foreslår endringer i kommuneloven for å rette på disse forholdene samt enkelte andre mindre endringer i kommuneloven. Forslagene har ikke vært på høring, men høring antas å være unødvendig siden endringene utelukkende er av teknisk karakter."

Nedenfor orienterer departementet kort om de konkrete endringene. Samtlige endringer trer i kraft 1. juli 2009.

Valg av formannskap og fylkesutvalg - endring i kommuneloven § 8 nr. 2 annet punktum

Lovteksten er endret slik at den nå fastsetter at avtalevalg skal være alternativ til forholdsvalg ved valg av formannskap/fylkesutvalg. Bestemmelsen skal lyde "Valget holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, eller som avtalevalg".

Tidspunktet for valgbarhet ved valg av nemnder - endring i kommuneloven § 14 nr. 1 bokstav a første ledd første punktum

I kommuneloven § 14 nr. 1 bokstav a første ledd er det gjort en justering for å klargjøre hva som er korrekt tidspunkt for vurdering av valgbarhet ved valg til nemnder. Lovteksten justeres av denne grunn, og uttrykket «på valgdagen» erstattes med «når valget finner sted».

Supplering til formannskap/fylkesutvalg - oppheving av kommuneloven § 16 nr. 2 tredje punktum

Det følger av loven § 16 nr. 3 første punktum at supplerende til folkevalgte organer, unntatt kommunestyre/fylkesting og kommunestyrekomiteer/fylkestingskomiteer, skal skje ved suppleringsvalg, selv om det er valgt varamedlem. Denne bestemmelsen gjelder også ved supplerende til formannskap/fylkesutvalg. Kravet om at en skal søke å oppnå kjønnsmessig balanse i disse organene, ivaretas nå ved § 16 nr. 3 tredje punktum. Det følger av dette at § 16 nr. 2 tredje punktum ikke lenger har noen selvstendig betydning, og derfor oppheves den. For en nærmere redegjørelse for opphevelsen, se Ot.prp. nr. 17 (2008-09) pkt. 9.3.

Valg av kommuneråd/fylkesråd - ny bestemmelse i kommuneloven § 19 nr. 4 andre punktum

Loven slår nå uttrykkelig fast hvilke krav som gjelder til kjønnsmessig sammensetning av kommunerådet. Det er vedtatt et nytt annet punktum i § 19 nr. 4, der det fastslås at bestemmelsene om kjønnsmessig balanse i § 38 a nr. 3 gjelder tilsvarende ved valg av kommuneråd.

Stemmetall ved valg av nemnder m.m. - endring i kommuneloven § 37 nr. 1

Kommuneloven § 37 nr. 1 fastsetter hvordan representantplassene i folkevalgte organer skal fordeles ved forholdsvalg. Med «stemmetall» menes i denne forbindelsen antall stemmesedler avgitt i kommunestyret eller fylkestinget ved valget av det aktuelle organet. Erfaringene fra konstitueringen av kommunestyrene høsten 2007 kan tyde på at det råder en viss usikkerhet omkring dette i kommunene. Lovteksten er nå presisert, slik at det uttrykkelig fastslås at det er antall stemmesedler avgitt for listen ved valget av vedkommende organ som er grunnlag for fordeling av representantplassene.

11. Generelt om møteoffentlighet

Departementet er kjent med at det i kommuner og fylkeskommuner hersker en viss usikkerhet med hensyn til rekkevidden og omfanget av lukningsadgangen i kommuneloven § 31 om åpne eller lukkede møter. Departementet varslet i Ot.prp. nr. 17 (2008-09) pkt. 1.4.2 at det ville komme tilbake til spørsmålet om revidering av kommunelovens regler om møteoffentlighet på et senere tidspunkt. Departementets mål er å legge fram forslag til lovendringer som vil gjøre reglene om møteoffentlighet mer presise og enklere å praktisere for kommunene. I påvente av ferdigstillingen av denne revisjonen knytter departementet nedenfor enkelte kommentarer til tolkningen av bestemmelsen. Revisjonen har også vært varslet tidligere, bl.a. i Ot.prp. nr. 96 (2005-2006) Om lov om endringer i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner m.m. (komitémodell, avtalevalg m.m.)

Møteoffentlighetsbestemmelsen i kommuneloven § 31 lyder:

§ 31. *Åpne eller lukkede møter.*

1. Møter i folkevalgte organer skal holdes for åpne dører hvis ikke annet følger av lovbestemt taushetsplikt eller vedtak etter denne paragraf.
2. Møteleder skal på anmodning gi tillatelse til at forhandlingene i åpne møter tas opp på lydband, video, e.l., eller kringkastes over radio eller fjernsyn, såfremt dette ikke virker forstyrrende på gjennomføringen av møtet.
3. Et folkevalgt organ kan vedta å behandle en sak for lukkede dører hvor hensynet til personvern eller andre tungtveiende private eller offentlige interesser tilsier dette. Debatt om dette foregår for lukkede dører hvis møteleder krever det eller vedkommende organ vedtar det. Personalsaker skal alltid behandles for lukkede dører.
4. Kommunestyret og fylkestinget selv kan av hensyn til personvern gi bestemmelser om at møtene i andre organer eller i visse sakstyper i andre organer skal holdes for lukkede dører.
5. Kommunestyret og fylkestinget selv kan også ellers, når det er nødvendig på grunn av et bestemt angitt forhold ved den særskilte sak eller sakstype, bestemme at møtene i andre organer eller i visse sakstyper i andre organer skal holdes for lukkede dører, når organet ikke selv skal treffe vedtak i saken.
6. Møte i kommuneråd og fylkesråd holdes for lukkede dører, hvis ikke rådet selv bestemmer noe annet og paragrafen her ikke er til hinder for det.

Det er et alminnelig utgangspunkt at det gjelder møteoffentlighet i alle kommunale og fylkeskommunale organer. Møteoffentlighet er en viktig del av lokaldemokratiet. At møteoffentlighet er et alminnelig prinsipp og utgangspunkt, innebærer at unntak fra dette krever særskilt hjemmel, vedtak og begrunnelse. Folkevalgte organer kan altså bare lukke sine møter i de tilfellene hvor loven uttrykkelig påbyr eller hjemler dette. Dette innebærer at lukking bare kan skje i situasjoner hvor de hensynene som ligger til grunn for unntakshjemlene helt konkret gjør seg gjeldende, og at lukking bare skal gjelde de deler av saksbehandlingen hvor lukking er nødvendig. Etter siste lovendring, omtalt over i pkt. 5.1 og 5.2, kreves også protokollering samt at vedtaket om åpne eller lukkede møter kan være gjenstand for selvstendig lovlighetskontroll.

Kommunelovens regler om åpne og lukkede møter er ment å avveie hensynet til åpenhet mot behovet for fri politisk diskusjon samt hensynet til personvern m.m. Det framkommer av § 31 nr. 1 at møter i folkevalgte organer skal holdes for åpne dører, men denne regelen modifiseres av de etterfølgende bestemmelsene.

At møter holdes for åpne dører innebærer at alle som ønsker det kan være til stede og overhøre forhandlingene, men uten tale-, forslags- eller stemmerett. Det vil også være adgang til å referere fra møtene, og til å ta opp forhandlingene på lydband m.v. og til å kringkaste dem, jf. § 31 nr. 2. Det må meldes fra om opptak til møteleder, som bare kan nekte opptak dersom dette vil virke forstyrrende på gjennomføringen av møtet, f.eks. på grunn av lyssetting, sterk støy etc., jf. nr. 2.

De hensynene som taler for møteoffentlighet, taler også for at det bør være adgang til å formidle det som skjer i disse møtene ut til en bredere allmennhet enn de som har anledning til å være til stede i møtene. Det er her tale om en rett for den som ønsker å foreta slikt opptak eller slik overføring, en rett som bare kan begrenses i den utstrekning dette medfører tiltak som virker sjenerende for møtedeltagerne i en grad som virker forstyrrende på møtet, typisk ved at møtedeltagerne utsettes for ubehagelig lys og varme, eller for støy eller distraksjon ved at mobil overførings- eller opptaksutstyr flyttes rundt i møterommet på en forstyrrende eller distraherende måte. Det at medlemmer av organet opplever det som ubehagelig at deres innlegg blir formidlet på denne måten, vil derimot ikke kunne benyttes som begrunnelse for å avskjære slik overføring eller slikt opptak. Det er møteleder som tar stilling til og avgjør hvorvidt det er rettslig grunnlag for og nødvendig å legge begrensninger på opptaks- eller overføringsvirksomheten av hensyn til avviklingen av møtet.

Unntak fra hovedregelen om åpne dører

Det viktigste unntaket fra hovedregelen om møteoffentlighet har grunnlag i lovbestemt taushetsplikt. Dersom det foreligger lovbestemt taushetsplikt, betyr dette at organet ikke bare har rett, men også plikt, til å holde møtet for lukkede dører.

Av § 31 nr. 3 framgår det at et folkevalgt organ kan vedta å behandle en sak for lukkede dører hvor hensynet til personvern eller andre tungtveiende private eller offentlige interesser tilsier dette. Videre heter det at *personalsaker* alltid skal behandles for lukkede dører, f.eks. saker om ansettelse, oppsigelse, permisjon.

Det enkelte folkevalgte organet har altså en begrenset adgang til å lukke dørene ved behandling av enkeltsaker. Det forutsetter at hensynet til personvern eller andre tungtveiende hensyn tilsier det. § 31 nr. 3 er uansett ment å være en *unntaksbestemmelse*. Hvor langt denne rekker må tolkes konkret, men det viktig å understreke at den konkrete vurderingen må ta utgangspunkt i en generell, restriktiv holdning til lukking av dører. Vilkåret for lukking på dette grunnlaget er at det er et konkret og aktuelt problem i den aktuelle saken.

Da kommuneloven ble skrevet ble det vist til at *hensynet til personvern* kan gå lengre enn reglene om taushetsplikt tilsier jf. NOU 1990:13. Departementet bemerker at det er en høy terskel for at opplysninger skal være underlagt lovbestemt taushetsplikt, jf. bl.a. forvaltningsloven § 13. Det at noens personlige opplysninger gjøres til gjenstand for debatt i et åpent møte er av en annen art. Det er derfor slik at konkrete opplysninger i en sak som ikke nødvendigvis er underlagt taushetsplikt, kan gi grunnlag for lukking av møtet ut fra hensynet til personvern, når selve debatten om disse opplysningene kan krenke personvernet. Det kan for eksempel være behov for å lukke dørene i saker hvor det er grunn til å anta at det vil bli ført en nærgående debatt om enkeltpersoners personlige egenskaper eller bakgrunn som går ut over det som er rimelig at vedkommende må tåle. *Personalsaker* vil hyppig inneholde elementer av dette, og disse saken går som alminnelig regel for lukkede dører. Men også i andre typer saker kan de ovennevnte hensynene gjøre seg gjeldende på en slik måte at det bør være adgang til å lukke dørene.

Andre *private interesser* som kan tilsis lukking, kan være forretningsmessige eller åndsverkmessige hensyn. Også dette må det være adgang, og etter omstendighetene plikt til, å legge avgjørende vekt på i form av et lukningsvedtak, også i situasjoner hvor taushetspliktreglene ikke kommer til anvendelse, eller hvor det er tvil om rekkevidden av disse.

Offentlige interesser som anføres som grunnlag for lukking av dørene, må selvsagt være saklige, legitime og allmenne offentlige interesser, og ikke hensyn til politisk bekvemmelighet eller ønske om å beskytte seg mot kritikk. Begrunnelsen for lukking vil typisk knytte seg til forretningsmessige forhold, men det kan også være spørsmål om å søke å skjermes f.eks. opplysninger om offentlige kontroll- eller inspeksjonsrutiner.

For øvrig kan reglene i lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova) om adgang til å unnta visse saksdokumenter fra dokumentinnsyn kan ha en viss veiledende betydning ved tokningen av de skjønsmessige kriteriene i kommuneloven § 31 nr. 3.

Når et kommunalt organ vedtar å lukke et møte med grunnlag i kommuneloven § 31 nr. 3, er det viktig at organet gjør grundig rede for de vurderingene som er gjort, slik at det vil være mulig for Fylkesmannen ved en lovlighetskontroll, og for presse og publikum, å vurdere om grunnlaget for lukking er tilstede.

Reglementsbestemmelser om lukking av dørene av hensyn til personvern eller for å skjermes den interne saksbehandlingen

Kommunestyret og fylkestinget og bare disse kan etter § 31 nr. 4 og 5 treffe generelle vedtak om lukking av møter i andre organer eller i aktuelle typer av saker. Ordlyden gir klart uttrykk for at kommunestyret og fylkestinget må vurdere om det er et bestemt forhold ved saken eller saksstyper som gjør det nødvendig å vedta lukkede dører. Det må angis hvilket forhold dette er.

Kommunestyret og fylkestinget kan også i kraft av sin overordningsfunksjon treffe vedtak om at en bestemt sak skal behandles for lukkede dører i andre organer, når vilkårene etter nr. 3, 4 eller 5 foreligger. I en del organer, særlig innen helse- og sosialsektoren, vil det være behov for å lukke dørene i en så stor andel av sakene som behandles der, at det vil virke kunstig å skulle fatte lukningsvedtak for den enkelte sak. I stedet kan kommunestyret eller fylkestinget kunne fastsette dette i reglements form, enten som alminnelig regel for vedkommende organ, eller for visse nærmere angitte sakstyper. Slikt generelt unntak fra lovens regel vil imidlertid bare kunne gjøres for sakstyper som *etter sitt innhold* går inn under de andre unntaksreglene i loven. I motsetning til individuelle lukningsvedtak etter § 31 nr. 3, må slike generelle regler gis av kommunestyret eller fylkestinget selv.

Spesielt om møteoffentlighet i kommuneråd/fylkesråd

Av hensyn til den særlige karakter som kommuneråd/fylkesråd har (etter en parlamentarisk styreform), er det i § 31 nr. 6 fastsatt visse særregler for disse organene. Utgangspunktet etter nr. 6 er at alle møter i kommuneråd/fylkesråd holdes for lukkede dører. Rådet vil likevel kunne vedta å åpne dørene i bestemte saker eller typer av saker, hvis ikke andre bestemmelser ellers er direkte til hinder for det - det vil si hvis det gjelder saker belagt med lovbestemt taushetsplikt eller personalsaker. Rådet vil dessuten være bundet av vedtak av kommunestyret/fylkestinget etter nr. 4.

Kommuneråd og fylkesråd er organer som i betydelig utstrekning vil fungere som fora for interne drøftelser av politisk og administrativ karakter. På denne bakgrunn kan møter i disse organene, hvor det ikke treffes realitetsavgjørelse, holdes for lukkede dører, uten at man behøver gå veien om et eget vedtak om dette i medhold av § 31 nr. 5. Rådet kan imidlertid selv vedta å åpne dørene også i slike saker.

Departementet understreker at møteoffentlighetsreglene skal ivareta hensynet til en åpen og tillitskapende forvaltning. Det er helt grunnleggende for et velfungerende demokrati, at folkevalgte organer etterlever reglene slik at det holdes flest mulig åpne møter. Som beskrevet over i pkt. 3.2 er det nå gitt hjemmel for at folkevalgte organers vedtak om åpne og lukkede møter kan være gjenstand for selvstendig lovlighetskontroll. Muligheten for at lukningsvedtak prøves på denne måten, gjør at det folkevalgte organet må sørge for å gi en konkret begrunnelse for vedtaket.

Departementet bemerker videre at folkevalgte politikere er allmenhetens ombudspersoner som må tåle å stå i offentlighetens lys. Møter i folkevalgte organer skal ikke og kan ikke lukkes av hensyn til de folkevalgtes bekvemmelighet. Det er sentralt for et velfungerende lokaldemokrati at offentligheten får fullt innsyn i de argumentene som brukes som ledd i offentlig myndighetsutøvelse i folkevalgte organer. Slik legges det også til rette for at de folkevalgte kan få tilbakemeldinger på måten de forvalter den makten de har fått og fellesskapets ressurser.

Departementet viser for øvrig til departementets veileder H-26/94 Rettleiing om åpne og stengte møte i kommunar og fylkeskommunar. Kommuneelova § 31

Med hilsen

Anne Nafstad Lyftingsmo e.f.
Ekspedisjonssjef

Helga Hjorth
Avdelingsdirektør

Vedlegg: lovtekst og forskriftstekst

År 2009 den 19. mai holdtes Odelsting, hvor da ble gjort slikt

vedtak til lov om endringer i kommuneloven og svalbardloven (om tillitskapende forvaltning mv. i kommuner og fylkeskommuner)

I

I lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneeloven) gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd annet punktum skal lyde:

Loven skal også legge til rette for en tillitskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard.

§ 8 nr. 2 annet punktum skal lyde:

Valget holdes som forholdsvalg når minst ett medlem krever det, og ellers som avtalevalg.

§ 14 nr. 1 bokstav a første ledd første punktum skal lyde:

Valgbar og pliktig til å ta imot valg er den som har stemmerett ved valg til kommunestyre og fylkesting, og som når valget finner sted står innført i folkeregisteret som bosatt i vedkommende kommune eller i en av kommunene i fylket.

§ 15 nr. 3 skal lyde:

3. Dersom det blir utferdiget siktelse eller reist tiltale mot en folkevalgt for et straffbart forhold som nevnt i straffeloven kapittel 10, 11, 24, 25, 26, 33 eller 40, og forholdet ifølge siktelsen eller tiltalen knytter seg til utøving av verv eller tjeneste for kommunen eller fylkeskommunen, kan kommunestyret eller fylkestinget selv vedta å suspendere vedkommende fra vervet inntil saken er rettskraftig avgjort. For forhold som nevnt i straffeloven kapittel 10 gjelder ikke vilkåret om at siktelsen eller tiltalen skal knytte seg til utøving av verv eller tjeneste for kommunen eller fylkeskommunen.

§ 16 nr. 2 tredje punktum oppheves.

§ 19 nr. 4 nytt andre punktum skal lyde:

Bestemmelsene om kjønnsmessig balanse i § 38 a nr. 3 første og andre punktum gjelder tilsvarende.

§ 19 nr. 4 nåværende andre til sjette punktum blir tredje til sjuende punktum.

Overskriften i § 30 skal lyde:

§ 30. Møteprinsippet. Møtebok

§ 30 nytt nr. 4 skal lyde:

4. Dersom det treffes avgjørelse om at et møte skal holdes for lukkede dører, skal avgjørelsen føres i møteboken og hjemmelen for avgjørelsen skal framgå. Det samme gjelder for avgjørelse om at et medlem av organet er inhabil.

§ 37 nr. 1 første punktum skal lyde:

Ved valgoppjøret fordeles medlemsplassene på listene i forhold til det antall stemmesedler hver liste har fått, ved bruk av delingstall 1, 2, 3, 4 osv.

§ 48 nr. 5 nytt annet punktum skal lyde:

Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre en høy etisk standard i virksomheten.

Nåværende andre og tredje punktum blir tredje og fjerde punktum.

§ 59 nr. 1 og 3 skal lyde:

1. Tre eller flere medlemmer av kommunestyret eller fylkestinget kan sammen bringe avgjørelser truffet av folkevalgt organ eller den kommunale eller fylkeskommunale administrasjon inn for departementet til kontroll av avgjørelsens lovlighet. Det samme gjelder avgjørelser om møter skal holdes for åpne eller lukkede dører, jf. § 31, og avgjørelser om habilitet. Avgjørelser om

ansettelse, oppsigelse eller avskjed er ikke gjenstand for lovlighetskontroll.

3. Krav om lovlighetskontroll medfører ikke at iverksettelsen av den påklagede avgjørelsen utsettes med mindre det organ som har truffet avgjørelsen, kommunalt eller fylkeskommunalt organ overordnet dette eller departementet fatter slikt vedtak.

§ 65 nr. 2 skal lyde:

2. Daglig leder, medlem av kommuneråd, medlem av fylkesråd eller administrasjonssjef eller dennes stedfortreder kan ikke være medlem av styret.

II

I lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard skal § 29 første ledd nytt annet punktum lyde:

Bestemmelsene i dette kapitlet skal også legge til rette for en tillitskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard.

Forskrift om endringer i forskrifter vedrørende godtgjøring til medlemmer i styret i kommunale foretak og i interkommunale selskaper

Fastsatt av Kommunal- og regionaldepartementet 9. juni 2009 med hjemmel i lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper § 18 fjerde ledd og lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner § 46 nr. 8 og § 48 nr. 6.

I

I forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper av 17. desember 1999 nr. 1568 gjøres følgende endring:

§ 2 første ledd nytt andre punktum skal lyde:

Representantskapet fastsetter selv godtgjøringen til styremedlemmene i selskapet.

II

I forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak av 24. august 2006 nr. 1033 gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd nytt andre punktum skal lyde:

Kommunestyret eller fylkestinget fastsetter selv godtgjøringen til styret i kommunalt eller fylkeskommunalt foretak, jf. kommuneloven § 42.

§ 10 nytt femte ledd lyde:

Det skal gis opplysninger om ytelser til ledende personer i samsvar med lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) §§ 7-31, 7-31b og 7-32.

III

Endringene trer i kraft 1. juli 2009.